

For contributions

Published: 24.01.2021.

Updated: 29.12.2021.

Translated by machine translator

KAS IR SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS OBLIGĀTĀS IEMAKSAS

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) ir obligāts maksājums speciālā budžeta kontā, kas dod tiesības sociāli apdrošinātai personai saņemt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus.

VSAOI [likme](#), ja darba ņēmējs ir apdrošināts visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, ir 34,09%, no kuriem:

23,59% maksā darba devējs;

10,50 % darba ņēmējs.

1% no kopējās 34,09% obligāto iemaksu likmes tiek novirzīts veselības aprūpes pakalpojumu finansēšanai.

Veselības apdrošināšanai ir pakļauti visi darba ņēmēji un pašnodarbinātie, kuri faktiski veikuši obligātās iemaksas veselības apdrošināšanai.

SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS VEIDI

Sociālā apdrošināšana ir valsts organizēts pasākumu kopums, lai apdrošinātu personas vai to apgādājamās pret risku zaudēt darba ienākumus, kā arī nodrošinātu tiesības saņemt no valsts budžeta līdzekļiem apmaksājamus veselības aprūpes pakalpojumus.

Sociālās apdrošināšanas veidi ir:

valsts pensiju apdrošināšana,

apdrošināšana bezdarba gadījumam,

apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām,

invaliditātes apdrošināšana,

maternitātes, paternitātes un slimības apdrošināšana,

vecāku apdrošināšana,

veselības apdrošināšana.

Valsts sociālajai apdrošināšanai [pakļauti](#):

visi 15 gadu vecumu sasniegušie darba ņēmēji;

pašnodarbinātie.

Darba ņēmējs ir sociāli apdrošināts visiem sociālā riska gadījumiem un tam (par to) ir jāveic obligātās iemaksas ar dienu, kad šī persona ieguvusi darba ņēmēja statusu.

Pensiju apdrošināšanai persona ir pakļauta tikai tad, ja VSAOI faktiski ir veiktas. Ja darba devējs par savu darbinieku iemaksas nav veicis, tad pats darba ņēmējs, kurš sasniedzis vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, pats par sevi var veikt obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai neilgi pirms vai pēc vecuma pensijas piešķiršanas.

Sezonas laukstrādnieks iegūst darba ņēmēja statusu un ir pakļauts pensiju apdrošināšanai, ja viņa ienākums (pie visiem laukstrādnieka ienākuma izmaksātājiem kopā) kalendārajā mēnesī pārsniedz 70 *euro*. Sezonas laukstrādnieks nav pakļauts veselības apdrošināšanai.

Jaunuzņēmuma darbinieki, kuriem piemēro valsts atbalstu nodokļu nomaksai, ir sociāli apdrošināmi visiem sociālā riska gadījumiem.

Persona, kurai pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās ir vienošanās par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu (konkurences ierobežojums), ir sociāli apdrošināma visā vienošanās darbības periodā (ir darba ņēmējs visā vienošanās darbības periodā).

Pašnodarbinātais ir sociāli apdrošināts, ja faktiski ir veicis sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Tāpat valsts sociālajai apdrošināšanai ir pakļautas [personas, par kurām iemaksas veic valsts](#).

Iemaksu objekta maksimālais un minimālais apmērs 2021. gadā:

maksimālais apmērs ir 62 800 *euro* gadā;

Obligāto iemaksu objekts, kas pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, ir solidaritātes nodokļa objekts un no šī objekta veiktās obligātās iemaksas tiek novirzītas solidaritātes nodoklim.

Solidaritātes nodoklis attiecās uz sociāli apdrošinātām personām – darba ņēmējiem, pašnodarbinātajiem, kuru ienākumi kalendāra gadā pārsniedz valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu maksimālo apmēru.

Tas nozīmē, ka valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir jāveic arī no ienākumiem, kas pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, proti, arī no summas, kas pārsniedz 62 800 *euro*.

[Solidaritātes nodokli](#) administrē Valsts ieņēmumu dienests. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nodrošina aprēķinātā un samaksātā nodokļa uzskaiti, pārskaitīšanu un sadalīšanu.

minimālais gada apmērs pašnodarbinātajiem un brīvprātīgi apdrošinātajām personām ir divpadsmitkārtīgas minimālās mēneša darba algas apmērs – 6000 *euro* gadā (12 x 500 *euro*);

Brīvprātīgo iemaksu objekta minimālais apmērs nav noteikts profesionālajiem sportistiem un personām, kuras ir nodarbinātas lauksaimniecības sezonas darbos un maksā sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokli. Iemaksas veicamas no brīvi izraudzītiem ienākumiem, kas nepārsniedz Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru – 500 *euro* mēnesī.

Obligāto iemaksu objekts:

darba ņēmējiem - visi algotā darbā gūtie ienākumi, no kuriem ietur iedzīvotāju ienākuma nodokli, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus;

profesionālajiem sportistiem – 860 *euro*. Ja profesionālā sportista alga ir mazāka par noteikto iemaksu objektu, tad sportista darba devējam par saviem līdzekļiem ir pienākums segt valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu starpību;

pašnodarbinātajiem – brīvi izraudzīti ienākumi;

darba ņēmējiem, kuri maksā sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokli, obligāto iemaksu objektu aprēķina proporcionāli maksājumam speciālā budžeta kontā, darba ņēmēja darba ienākumiem, piemērojot atbilstošo iemaksu likmi.

Tāpat ir noteikts [iemaksu objekts](#) jeb summa, no kādas tiek veiktas obligātās iemaksas par personām, par kurām tās veic valsts (piemēram, kā par pabalstu saņēmējiem).

Pašnodarbinātajiem, kuru ienākums

mēnesī nesasniedz minimālās algas apmēru – no šiem ienākumiem ir jāveic VSAOI 5% apmērā pensiju apdrošināšanai. Ja pašnodarbinātā ienākums visa kalendāra gada laikā nesasniedz 50 *euro*, tad VSAOI 5% apmērā var neveikt;

mēnesī sasniedz un pārsniedz minimālās algas apmēru – no brīvi izraudzīta objekta, kas nav mazāks par minimālās algas apmēru, ir jāveic VSAOI vispārējā apmērā (VSAOI likme vispārējā gadījumā pašnodarbinātajam ir 32,15%) un no starpības starp ienākumiem un brīvi izraudzītā objekta jāveic VSAOI 5% apmērā pensiju apdrošināšanai.

Piemērs

Pašnodarbinātā faktiskie ienākumi mēnesī ir 500 *euro*. Viņš ir izvēlējis un veicis obligātās iemaksas 32,15% apmērā no minimālās mēneša darba algas – 430 *euro* mēnesī.

Tā kā faktiskie ienākumi pašnodarbinātajam ir 500 *euro* mēnesī, tad papildus ir jāveic obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai 5% apmērā starpības 500 – 430, t.i. no 70 *euro*.

Pašnodarbinātajiem, kuri gūst ienākumu no lauksaimnieciskās ražošanas un kuru ienākums mēnesī sasniedz vai pārsniedz minimālās algas apmēru – VSAOI ir jāveic no brīvi izraudzīta objekta, kas nav mazāks par minimālās algas apmēru.

Autoratlīdzību izmaksātājiem un saņēmējiem

Autoratlīdzības izmaksātājam no saviem līdzekļiem no autoratlīdzības (bruto):

jāveic par autoratlīdzības saņēmēju VSAOI pensiju apdrošināšanai 5% apmērā;

5% VSAOI maksājums nav jāpiemēro par autoratlīdzības saņēmēju, kuram noteikta I vai II grupas invaliditāte, ir piešķirta vecuma pensija, pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republikā, kā arī par autortiesību mantiniekiem un citu autortiesību pārņēmējiem.

Autoratlīdzības saņēmējam:

ja ienākums no autoratlīdzības mēnesī sasniedz vai pārsniedz minimālās algas apmēru ir jāveic VSAOI kā pašnodarbinātajam. Proti, jāreģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātajam un no brīvi izraudzīta objekta, kas nav mazāks par minimālās algas apmēru, ir jāveic VSAOI vispārējā apmērā (VSAOI likme vispārējā gadījumā pašnodarbinātajam ir 32,15%) ;

VSAOI, neatkarīgi no saņemtā autoratlīdzības apmēra, nav jāveic, ja autoratlīdzības saņēmējs paralēli ir darba ņēmējs un alga viņam pie viena vai vairākiem darba devējiem kopā sasniedz vai pārsniedz minimālās algas apmēru.

Solidaritātes nodoklis attiecas uz sociāli apdrošinātām personām – darba ņēmējiem, pašnodarbinātajiem, kuru ienākumi kalendāra gadā pārsniedz valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu maksimālo apmēru – 62 800 euro (2019., 2020. un 2021.gadā).

Tas nozīmē, ka valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas ir veiktas no ienākumiem, kas pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, proti, no summas, kas pārsniedz 62 800 euro, ir [solidaritātes nodoklis](#).